

Мирослав Ђалић

Топла и сензибилна проза Богдана Шеклера

„НЕЗНАБОШЦИ“, приповетке, „Графички завод“ —
Титоград 1971.
„САМИ СМО КРИВИ“, роман, „Обод“ — Цетиње, 1973.
„СЕСТРЕ И БРАЋА“, приповетке, „Петар Кочић“ —
Београд, 1974.

1.

Богдан Шеклер припада данас већ средњој генерацији писаца која је дала неколико веома даровитих романа и приповедача као што су Данило Киш, Мирко Ковач, Радомир Смиљанић, Филип Давид, Брана Шћепановић, Борислав Пекић и други, а убрајају га у најистакнутије прозаисте савременог таласа са тла Црне Горе. Још као студент медицине прве приче је објавио у „Студенту“, „Видицима“ и „Борби“, да би данас као лекар наставио интензивно да пише.

Његов завичај је сурово поднебље испод врхова Комова и Проклетија у близини вароши Андријевице, село „богу иза леђа“, Гњили Поток. Управо ту се и догађа радња његове прве књиге, збирке приповедака „Незнабошци“. То је проза крцата догађајима из пишевог детињства, која у себи садржи много аутобиографског. Тај и та-

кав завичај затим, у очима одраслог човека који га је одавно и чини се заувек напустио, поприма једно сетно, рекло би се трагично, обележје. То је проклета, незнабожачка земља, коју је аутор дубоко прожмео, проживео и понео у свом срцу, где „табаноном биљежи даљину среће и кораке којих ћемо се некад сјећати, и биће нам мили, мада би требало да их проклињемо, да плачемо због њих кад смо сами...“

То је прича згуснута и богата једним опорим језиком из кршевина које живот значе, борбе сиромашних шлипераша, дрвара, минера, сељака-горшатака, сурових борби за голи живот и за везу са светом. То је борба испод Трешњевика за социјализам, обнову и изградњу ратом опустошене земље. Шлипераши дижу тешке балване као пера. Свакодневни хероји рада који су градили Никшићку жељезару и Подгорицу, који су градили социјализам, који

не очекују ништа од живота до „сече, вуче и грбања”. И хладне камене плоче са својим именом на крају живота. То су босоноги из периода обнове и изградње које на животну борбу нагони „ноћно црногорско небо са прегрштом звијезда” („Босоноги”); у крају овом је тешко живети, где шофер вреди више од посланика, где су људи градили пруге и путеве, али нема те пруге и воза за село испод Трешњевица. Ту су гњилопоточани зачуђени пред новим добом, они кажу: „Остасмо ми овде целог живота затворени и одвојени, ништа нам не вреди ни љепота неба, ни чист ваздух, ни бистар ум, ни високи комови („Говедарници”). У овом крају, у овом светском невидбогу, и коњи су вукли за револуцију.

Скоро свака приповетка из ове књиге проткана је популарним попевкама, као на пример: **Хајде мала да градимо пругу, ако хоћеш уфатићу другу, или: Енвер хоцо, ћут’ не збори, партију ти Благо створи**, итд. које књизи мање користе него што шкоде. Њих певају и заувек у срцу носе деца шлипераша, балванаша и дрвара.

Све у свему, ово је књига несумњиво даровитог и зрелог писца, реалистичка проза стварана на најбољим традицијама црногорске народне и уметничке књижевности. Дијалози су свежи, непосредни, доживљени, аутентични, и изворни. Ако би смо овој књизи и овом писцу тражили пандан у нашој литератури новијег доба, онда је то у првом реду Бранко Ћопић и његова проза. Највише нас, наиме, подсећа на његову „Осму офанзиву” по

томе што је то прича о људима који не могу да се прилагодје новом добу. Даље, на местима где се говори о поратном времену и људима у борби за обнову и изградњу, ова Шеклерова књига умногоме подсећа на „Пасквелију” Живка Чинга.

2.

Књигу „Сами смо криви” пре би смо сврстали у новелистичку прозу него ли у роман. Обимом је то невелика књига, писана превасходно исповедним тоном, књига у којој се може открити извесна почетничка немешаност у компоновању тако амбициозне књижевне творевине као што је роман. Роман треба наиме, да има своју поетску тежину, своју дубоко транспоновану поруку и подлогу зрелости доживљености света, какву на пример срећемо у књигама много познатијег Шеклеровог земљака Бранимира Шћепановића, у роману „Уста пуна земље” који је недавно добио Октобарску награду. Према томе, Шеклер је више приповедач него романсијер.

Оно што пре свега плени и окупира у овој књизи је нека лирска осећајност и топлина која нас прожима. И први утисак не вара: тако је од почетка до краја књиге. Унеколико се, међутим, понављају извесна места из „Незнабожаца”, али, како је понављање услов уметности, то је и допустиво. Ова проза је исписана са доста страсти и доживљености. љубавних јада и немира. али са, на моменте лабаво компонованим деловима. Књига на којој се очигледно требало дуже и више радити да би била роман.

ПОВЕЉА
ОКТОБРА

О љубавним доживљајима као гресима младости ретко је ко направио велики роман, па разуме се, није то могао ни Шеклер као превасходни приповедач.

Ово је проза сувише експлицитно пренаглашена када је у питању љубав двоје младих на велеградском асфалту и све што је прати и карактерише. Ипак, ни један читалац не може да остане равнодушан, то се мора нагласити, пред једном дубоком социјалном проблематиком која се на моменте протеже овом прозом, која представља један снажан атрибут дајући књизи на тај начин печат истинског реализма.

3.

„Сестре и браћа” је најновија Шеклерова збирка приповедака и сигурно најзрелија његова књига, састављена од двадесетак прича са тематиком из савременог живота. То је свет овдашњи, урбан, стегнут оковима цивилизације, у коме су људи, како би то рекао јапански филозоф Јасунари Кавабата, одвојени једни од других бетонским зидовима, где престаје свако струјање људске љубави. Аутор каже: „Овдје не можеш да рачунаш на човјека ни у

животу ни у смрти. Све је презаузето и одвојено, превише важно за себе, себично и значајно. Нико нема времена и намера да мисли о добру колико треба. Све је израчунато и сређено против”. Зато се Шеклер добрим делом у овој књизи и залаже за љубав и братство међу људима.

Ова проза је набијена добрим животним искуством које аутор несумњиво има и које врло успешно и значајки преноси у литературу, транспонујући једну бескрајну ширину и топлину у срцима својих јунака које је сретао на тежном животном путу. Више од осталих ова је књига целовита и заокружена целина и представља видан напредак писца у развоју своје књижевне мисли. Сугестивношћу врхунског делотворења доминира прича „Планине у даљини”, последње уточиште једног уморног светског Ахасфера који на свом путу трња и пораза жели да се вечно врати завичају, тишини и миру завичајног поднебља.

„Сестре и браћа” је књига која јасно показује колико Богдан Шеклер може да напредује као писац, писац о коме ћемо још чути.